

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy hóra 1 „
Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Órászor hasábozott gármond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen-stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9. z.

Nyilttéri cikkeik

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „KELET”
politikai és közgazd. napilap
nyolczadik negyedévi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Okt.—decz. 3 frt.
Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetés pénzek, legczélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.

A katolikus autonómiairól.

(Ajánlva a „K. Közlöny”-nek.)

VI.

(B. K.) A „K. K.”-nek legközelebbi cikkünkre tett megjegyzései ismét kitérésre kénytetnek tulajdonképpeni tárgyunkról.

Legutolsó cikkünk végén, egy mondat közepéből a „K. K.” kiszakítja a következő sorokat:

„az állam megkövetelhetné a katolicus egyháztól, hogy tegye magát egyenlővé más egyházakkal és szakassza ki magát egy külföldi uralom alól és viszont a többi egyházak is megkövetelhetnék, hogy papjaik a felsőházba ültetessenek s az államtól a kath. egyházhoz hasonló javakkal láttassanak el.”

E sorokra a „K. K.” elmondja, hogy hiába követeljük a fennebbieket, mert a vagyont kopaszon sem kapjuk meg, sem a katolikusoktól, sem az államtól; a mi pedig azon szerény kívánságunkat illeti, hogy a magyarországi katolikusok — ugymond a „K. K.” — ne ismerjék egyházuk fejének a római pápát — erről bátran hallgathat. „Mindezeket — folytatja a „K. K.” — csak azért jegyezzük fel így előre is, hogy a vallásszabadság őszinte

hivei, a jogegyenlőség követői, a lelkiismereti szabadság tisztelői láthassák, mily csekély (!) árért hajlandók a „Kelet” (B. K.)-jának tanítói a szegény katolicusoknak megengedni, hogy ők is a vallásszabadság jótéteményeit, a törvény oltalmát élvezhessék.”

Hogy a „K. K.” a lelkiismeret-szabadsággal azonosít egy inkább vagyonekezelő közeget, melytől a lelkiismeret tárgyait maga a congressusi törvény szigorúan elválasztja, annyira, hogy épp e végett a híveket a kérvényezési jögtől is megfosztotta, ily időtöltésére a „K. K.” nek, nincs szavunk; annak azonban ellenmondunk, hogy szavaink szándékosan félrecsavartassanak. A múlt cikkünkben idézett sorokból senki sem olvashatja ki, a mit azokra a „K. K.” fog, még akkor se, ha más is elhagyja a „K. K.”-től idézett soraink elejétől szándékosan kihagyott ez szavakat: „Ha az 1848. 20 t. cikk adta egyenlőségnek csupán csak szavára hivatkozunk, az állam megkövetelhetné. stb.” Ki e mondatot egészen elolvasta, bizonyára nevetett, midőn látta, miként iparkodik a „K. K.” fegyvert kovácsolni ellenünk azon sorokból, melyekben csak arra mutatunk, hogymi volna logikai következménye, ha a többi felekezetek s az állam, az autonómia alkotóinak példájára, minden egyébtől eltekintve fognák fel a törvényben kimondott egyenlőség eszméjét.

Jellemzik a „K. K.”-t személyeskedő rágalmak is, ezek azonban nem tartoznak magára a közérdekű autonómiaira, s bár igen sok volna rá mondani valónk, nem követjük a „K. K.”-t e téren még a védelemben sem.

Mi tehát a katolikus autonómia szervezetét illeti, ily roppant fontosságu, és életbe léptetve hazánk jogéletére és alkotmányára milyen ható intézmény, sok oldalúságánál fogva még számos ezikknek képezhetné tárgyát, tekintve azonban, hogy egy napi lap hivatásának sok neműsége miatt, egy tárggyal nem foglalkozhatik szerfelett hosszán, e cikkünkkel ezuttal bezárjuk cikksorozatunkat, s vádpontjaink rövid idézése után, még csak egy pár szót koczakztatunk befejezésül ez ügyben.

Mint Ghyczy Kálmán nézeteivel támogatott gyenge erőnk kimutatni törekedett, az autonómiai szervezet törvényt sért:

tonák játszanak, midőn bevonultak Drezdába, melyhez mosolyó arccal verte a taktust kis lábaival.

III.

A látogatás.

Hadnagy Bersting Alfréd valóban csak, hamar oda hagyta a ludvigsrodi gyógyfürdőt, miután az „angyal” eltávozott onnan! egészségi állapota nem is hagyott fenn semmi kívánni valót, s e miatt épp úgy mulathatott Drezdában, mint bárhol, hogy a gyógy-idejnt bevégezze.

De mi őt megérkezésekor legnagyobb zavarba hozta, azon körülmény volt, hogy imádotyjának sem nevét, sem lakását nem tudta — egyedül néje nevét, ennél gondolta, hogy ő is lakik a fővárosban. De midőn ennek lakását — a város központján — felkereste, s elsőbben alatt a házimesternél ovatosan tudakozódott a családi viszonyokról — az az a család-tagokról, — hogy vajjon mit gondol-e itthon van-e a nagyságos kisasszony? ez röviden kijelenté hogy itt nagyságos kisasszony nincs is az egész háznál, hanem csak egy meglehetősen öreg nagyságos asszony, Laswal tanácsos özvegye, ki itt csak egy társalkodónővel lakik, ki maga is meglehetősen öreg már, és egy szakácsnéval.

Ez ember unoka-hugáról sem akart semmit tudni; látogatják őt ugyan gyakran fiatal hölgyek, egyikkel éppen nem rég jött haza utazásából — istenem hisz ez éppen Hulda lehetett — de hogy ezek hol laknak, azt nem tudta, s meg nem mondhatja, ha rokonok-e vele?

Már most mit tegyen? — Loswal asszonyt felkeresni nem merte, s hogy éppen töle tudakozódják unokabuga után, igen nagy tolakodásnak tetszett előtte s e mellett teljességgel nem tudta, vajjon hogyan fogná fogadni. Ludvigsrodában legalább meglehetősen hideg volt hozzá mindig.

Hogy nem is kérdés ő soha Hulda családi nevét! több Loswal nem is volt az egész városban — és már most miként találja fel-e nagy népes városban.

Minden esetre nehéz munka vált és három napot át hasztalan keresett fel minden mulatóhelyet,

mert az általa teremtetett új testület még az országgyűléstől birtokjoggal sem ruházottatott fel s már is kezébe véghetetlen olyan vagyont vesz, melyet neki nem adtak és mely sohasem volt az övé:

mert azon határozata, mely szerint jövőre a pápai követek az önkormányzati hatóságokkal egyetértőleg neveztesse ki, sérti az országgyűlésnek a követküldés módozataira, és a királynak a követek kiküldésére vonatkozó jogait;

mert az önkormányzat után a kath. egyház a magasabb javadalmak adományozására nézve az országgyűlés tudta nélkül hatáskörébe ragadja a kijelölést s ez által ő törvények megsértése mellett a felső-házban is egyenes és állandó befolyásra tesz szert;

mert a megürrült egyházi javakban a király ő törvényen nyugvó örökösödését az állam tudta és beleegyezése nélkül magának tulajdonítja.

mert kötelező adót ró ki, mi kizárólag csak a hongyülés joga

mert az országgyűlésnek az állami és egyházi javak elválasztása ügyében tett intézkedése ignorálásával kitagadja az államot azon javakból, melyek egyháziaknak nevezetnek ugyan, de melyekhez az államnak — eltekintve más indokoltól — csak a közös kezelés feltételében tett adományozás miatt is joga van;

mert törvény szerint eddig a hierarchia volt a katolicus egyház képviselője az állammal és a többi felekezetekkel szemben, az autonómiai szervezet pedig az eddigi törvény sértésével más testületet szervez helyébe;

és mert végre törvény ellenére alakult az egész autonómia, mivel a míg a protestánsok és görögök egyesültek a törvényhozás intézkedése folytán rendezték önkormányzatukat, a katolikusok egy része ezt nem tette.

Ezek a főbb pontok melyekkel a felküldött autonómiai szervezet hazánk alkotmányát sérti meg. Ezek után tehát midőn e szervezet életbelép tetése ellen küzdünk, mennyire félünk és védünk protestáns érdekeket, itélje meg az elfogulatlan olvasó. Ha cikkeink folytatában hasonlításokat

sétányokat, nép- és állat kerteteket, minden más köz-helyet.

Hasztalan kutatott át estenként minden színházat s egy jó látszóval fegyverkezve, hasztalan nézett sorra minden páholyt, a földszinti első helyeket sőt — ezt már kevés reménnyel — még a másodosztályokat is.

Mind hasztalan volt, s szomorú szívvel járkált a negyedik nap reggelén éppen a sétányon, egy kávéház közelében, midőn egyszerre két fiatal hölgyet pillant meg, melyek közül a fiatalabbikban — szíve e perczben oly hangosan kezdett dobogni, mint-ha keblét akarná szétrepeszteni — Huldát, az ő Huldáját ismerte fel.

A meglepetés első percében mintegy legyökerezve állott meg a sétány közepén, nem tudva mit tegyen, csak meredten nézte a két fiatal hölgyet, s e mellett oly elámul, bárgyu arccal csinált, hogy a fiatal lánykák visszafordították fejcsékeit, s tán még el is mosolyodtak felette, — nincs is érdekesebb fiatal lányok előtt, mint egy elámult hadnagy. Így haladtak el mellette; de most Alfréd is hirtelen magához tért; e szép alkalmat nem szabadott elszalasztani. Hirtelen megfordulva, látta, mint nézett a két hölgy feléje, de meg látva, hogy ő is visszafordult, villámsebessé kapák el fejcsékeit — mily bosszantó volt ez. Hanem ekkor már nem is késedelmezett tovább, meggyorsítá lépteit s pár percz alatt beérve őket katonásan, de nagyon udvariasan köszöntve, Huldához fordult:

— Drága kisasszony, nem is képzelheti mily boldoggá tesz, hogy kegyeddel itt találkozhatom.

(Folyt. köv.)

Shakspere-tanulmányok.

Egressy Ákostól.

„Opiniones commenta delect dies, natura judiciale confirmat.”

I.

Hamlet.

(Folytatás.)

Az udvarhoz érkezett színészekkel Hamlet egy általa készített és betanított színművet adat elő,

tettünk, azt tisztán csak azért tettük, mert az ultrakatolicusok a fennebihez hasonló autonómia kivívásában ép a protestánsok önkormányzatára hivatkoznak, a különbséget tehát a két egyház között minden oldalról kötelességünknek tartottuk feltárni.

A fenn elősorolt s cikkeinkben bővebben kifejtett pontok után, úgy hisszük, most már felesleges a felett vitatkoznunk, vajjon a ministerium a nála levő önkormányzati szervezetet a „K. K.” kívánsága szerint pusztán láttamozza vagy se. Tegyük fel azonban, hogy a „K. K.” követelése, képzeljük mily nagy öröme, teljesedésbe menne. Nem számítva az apróbb törvénysértéseket, rögtön kitérne az állam országgyűlése és az egyház országgyűlése közt a viszály az egyházi javadalmak felett. Az önkormányzati törvény egyik pontja teketória nélkül kimondta, hogy az állam kormánya alatt levő egyházi javak simpliciter ázállanak a congressus rendelkezése alá; s hogy ezzel szembe már tényleges ellentétet is hozunk fel az országgyűlés már kiküldött egy bizottságot, mely az egyháziaknak nevezett javakból kiválassza, mi az állam jogfogalmai szerint az övé. Már csak e pont körül is kitérne az átkos viszály, az egyház állam között. Ehez még csak a felsőház küszöbön levő rendezését a kath. egyház és magyar állam számtalan érintkező pontjait, egy külfatalom befolyását kell latba vetnünk, hogy előttünk álljon ama nagy veszélyt rejtő s a meghasonlásból keletkező küzdelem, melyet a pártokra szakadozott hongyülés a kath. egyház 13 tagu miniszteriumával és 8 millió embertől választott 8 millió ember felett a lelkiismeret „az isten parancsai” után rendelkező egyöntetű congressusával fog folytatni s hogy belássuk miként, lesz hazánkban is Bajorország példájára a megürrült vallási fanatizmus martalékává a politika.

Ez azonban csak a jövőre szól, lássuk mit idéznek elő a „K. K.”-féle intenciók a jelenben.

A múlt országgyűlésen ama kivétel nélküli általános helyeslés, melyen Ghyczy hihetett interpellatiójának minden pontja kiértékelve, mindenkit meggyőzhetett arról, hogy Magyarországnak nincs és jó ideig nem lesz ország-

melynek — tárgya: a szellem által elbeszélte gyilkosság története, s ennek sikerétől teszi függővé azon nagy és férfias vállalatát, melyre magát, — atya halálát megboszszulandó, — a király ellen elhatározta.

E terve a színészekkel már akkor megfogam-szik, midőn azok érkezésének hírére így szól:

„No, a melyik a királyt játsza, szívesen fogadom: ő felségének kész adófizetője leszek; — stb.

Azon jelenés, midőn Hamlet a színészeket betanítja: a felfogásra nézve semmi nehézséget sem tartalmaz; s mellesleg csupán azt jegyezzem meg, hogy Shakspere ugy itt, mint több színművében alkalmazott célzatával, közvetlen oktatásával, különböztetésével, hiven tanúsítja: meaznyire ismerte és szerette a színészeket.

Majd a színi előadásra rendezett teremben látjuk Hamletet, várakozásában eltelt igazatossággal, miként üstökéli Poloniust, Rosenkranzt és Quidenstern a színészek siettetésére; ezek eltávolítása után, mohón fordul ifjúkori barátjához, Horatióhoz, kinek a legbizalmasabb, a legbensőbb eredetű szavakban adja jelét önzésének, csaknem testvéri ragaszkodásának; mentegetni igyekezőn előtte egy-szersmind szenvedélyességét is, melylyel a gyilkolás nyomozásában eljár, s így még szorosabban fűzőn őt magához: segédül hívja fel a következő kíséreltet, melyben a király, oly határozottan kihívó, nyilvános megpróbáltatásnak lesz kitéve.

Hamlet e beszéde Horatióhoz az 1603-dik évi Shakspere-kiadásban még félelmyre sem terjed, míg ezen későbbi, — kiváló gondnal és előszorettelettel kidolgozott beszéd bizonyítja, hogy mily nagy fontosságot tulajdonít Shakspere azon baráti szoros összeköttetésnek, mely Hamlet és Horatio között szükségképpen létezik.

Hamlet kezdetűl fogva őszinte vonzalommal viseltetik ifjúkori barátja: a résztvevő, a művelt, a nemeslelkű Horatio iránt; s különösen, miután Ophe-

gyűlése, mely az autonómiai szabályokat, úgy mint felküldeteket életbe engedje lépni. Követelni tehát ép most az életbeültetést semmivel sem tesz kevesebbet, mint az országgyűlés többségével szembe oppositot képezni; s e tekintetben nehogy azt higgye a „K. K.“ hogy kívánságai szeledibbek a szélbalénál, ez törvény útján akarja kivívni terveit, a „K. K.“ pedig ép a törvény nélkül, sőt annak ellenére. Hogy mi lesz eredménye, ha a „K. K.“-féle követelések határozott alakot öltenek az országgyűlésen, ha csak p. Apponyi egy interpellációt intéz az autonómia ügyében, könnyű belátni, hogy a jobboldal derékon szakad meg s beláthatatlan zavar áll be közügyeinkbe. Ily zavarra úgy látszik, szinte számot tartatunk a készülődések után, s bár mennyire is kíváncsok volna, hogy a nemzet maguk valóságában esmerje meg embereit, mégis méltó aggodalommal nézünk e szakadás elé. A hierarchia hazafiságától függ, hogy célzatai elnapolásával e szakadást megakadályozza. Azt a lapot azonban, mely e szakadást mérgekesíti, mely a harcot felidéz, sem hazafiasnak, sem Deák-pártinak nem nevezhetjük.

Tekintse a „K. K.“ hazánk félvesztett pártoskodását, nézze miként tiporják sárba nemzeti becsületünket, ne dolgozzon tehát ő is az új sir ásásán, midőn alig emelkedünk ki háromszázados sirunkból.

— Székely-Udvarkelyről a következő két táviratot vettük:

A „Magyar Polgár“ közelebbi számaiban megjelent udvarhelyszéki közigazgatási tisztviselőkre vonatkozó minden része alávaló rágalom vagy nyomorult ferdítés.

Mit a nyilvánosság előtt kijelenteni kötelességemnek tartottam addig is, míg a névtelenség homályába burkolózott gyáva rágalmazóval más módon vagy uton számolni alkalmunk leend.

Sz.-Udvarhelyt, 1872. november 24-én.

Tibád Antal.

A „Magyar Polgár“ idei 265 számában Udvarhelyszékről írott budváralyi sláirással ellátott közlemények személyemre vonatkozó részei nemtelen és brutális rágalmak melyeknek megtorlása tekintetéből sajtópert haladék nélkül megindítani kötelességemnek tartom.

Sz.-Udvarhelyt, november 24-én 1872.

Jakab Gyula.

—Lapunk „egy katolikus előfizetőjétől“, ki a kath. autonómia kérdésében a kisebbség híveül vallja magát, vesszük a következő sorokat:

„T. szerkesztő ur! Örömmel olvasom e lap egyik munkatársának a kath. autonómia kérdésében közreadott alapos cikkeket, melyek ugyan tökéletesen megfelelnek a szolgásgába görnyedt „Kolozsvári Közlöny“ alaptalan gyanúsításaiért a nevezett lapnak, de a melyekhez talán még sem lesz fölösleges a következő értesítést csatolnom:

A „Kelet“ cikkkezői ismételve mondta, hogy a „Közlöny“ hierarchicus cikkei minden apropos nélkül elzárkózottá lenni kényszerül: e viszony, mint-

egy életszükség reá nézve, részint, hogy a tartózkodás nélküli teljes bivalom és szeretet nyilatkozásaiban, túlradó keble időnként könnyebbülést nyerjen; részint pedig, hogy nehéz bajainak elviselésére s nagy feladatának keresztülvitelére, egy meghitt barát rokonszenvében és támogatásában erőt szerezzen.

A célzatos színmű előadásával egybekötött látszólagos veszély a legszükségesebbé teszi Hamletnek az örölség színlését; ez okból: az udvar megjelenésekor, mindjárt tettetett humorával igyekszik magát palástolni, melyen azonban akarata ellen is áttör a guoy éle, mint például, midőn a királynak ezt mondja:

„— levegőt eszem, ígret-töltelékkel. Kappant se hiszlek így.“

s magát azonnal helyreigazítandó, hogy a király bosszankodását, vagy éppen gyanúját idő előtt föl ne értesse e, annak e szigorú megjegyzésére:

„Semmi közöm e felelettel, Hamlet, ez nem az én mondásom —“

pillanatnyi meghunyászkodással így válaszolt:

„Nem ám; de az enyém se már“

s előbbi elhamarkodását mintegy jóváteendő, Poloniusoz intézett ezen erős kifejezéssel:

„— megölni egy ily capitalis borjut“ —

főleg: a királyt akarja földéreni.

Az igazság, a feszült várakozás, a gyanu mielőbbi valóságának reménye, a káröröm előleges érzetével vegyülve, csaknem önmagából kivetkőztötte s annyira fölhangolt kedélyűvé teszik Hamletet, hogy anyja — s különösen Ophelia iránti devaj kicsapongó kifejezéseiben alig bírja magát fékezni; habár azokba némi keserűség látszata s a rendkívüli pillanat közeledése miatti aggály érzete is vegyül, melyet pajzán, guynoldós s folyvást az örült szízlőló bizarr ötletei halmazával elnyomni s még maga előtt is rejteni igyekszik.

E bátoratlanság és aggódo félelem, a reflexiók nagy mesterének: — ki a tett elől mindig kitér, —

kül szülemlettek. A „Kelet“ családok. A városunkban lakó főbb katolicusok gyűlést tartottak, a „Kolozsvári Közlöny“ segélyezését határozta el s küldöttke indítottak szót a városban, kik minden „igazhita“ katolikus listával ostromolnak meg, hogy kötelezze magát az előfizetésre „a kath. érdekeket képviselő“ „Kolozsvári Közlöny“-re.

Az ultramontán viador tehát nagyon is nem apropos nélkül kardoskodik, hanem jól tudja hogy mi használ neki.

A „Magyar Állam“, mint ilyen, ugy is megszűnt, ime itt van tehát helyette egy más katolikus politikai lap.

Ez a száraz tény. Fogadja t. Szerk. ur stb.

Nekünk ehez semmi hozzáadni valónk. Facta loquuntur.

— A Deákpart nov 20-án este tartott értekezletén, melyen a miniszterek közül egy sem volt jelen, a párt tagjainak tömeges részvéte mellett a következő határozati javaslatnak a képviselőház elé terjesztését és pártolását határozta el:

„Mintán már a mult országgyűlés lefolyta alatt a ház tanácskozási szabályai hiányosaknak bizonyultak, a november 18-án előfordult jelenet pedig — nevezetesen a ház egyik tagja által mondott célzatos és alaptalan gyanúsítások — a ház méltóságát mélyen sértik és azok kellő megtorlására és hasonló esetek megelőzésére a szabályok elegendő módot nem nyújtanak: küldjön ki képviselőház egy 9 tagból álló bizottságot, mely a szabályokat átvizsgálván, azok hiányainak pótlására nézve javaslatát mielőbb terjessze a ház elé.

Azon célból, hogy a módosított házszabályok elfogadtatásuk után azonnal, már ezen ülészsakra kihatólag érvényre emelkedhessenek: utasítsa a ház a miniszteriumot, terjesszen elő javaslatot az 1848. t. cz. 14 §-ának módosítása iránt.“

— A Deákpart nov 21-iki értekezletén a miniszterelnök kijelenté a miniszterium nevében, hogy kielégítőnek tartja azon határozati javaslatot, melyet a pártértekezlet egyik tagjának indítványára elfogadtatik, jövőre meg lesz kímélve a képviselőház a folyó hó 18-án előfordult botrány ismétlődésétől. Minden más parlament gondoskodott arról, hogy a tanácskozási, rend biztosítások s botrányoknak eleje vétessek, csak a mi házszabályaink hiányosak és tekintetben. Erre nézve szükséges intézkedni s a határozati javaslatnak ez a célja.

Ha e kérdés elintézve leend, az országgyűlés teendőire nézve a programját a miniszterelnök előterjesztendi.

Ezután a pénzügyminiszter szólalt fel, s elmondá, hogy bár a pénzügyi bizottság nagy erőfeszítéssel működött, mindamellett még alig van kilátás arra, hogy a folyó év végéig bevégezhesse az országgyűlés a költségvetés tárgyalását és valószínűleg indemnitit kell a kormánynak kérnie. A kormány azonban jövőre azon lesz, hogy az 1874-iki költségvetéstmár a jövő tavaszon előterjessze.

A bankkérdésben történt felszólalásra a miniszter kijelenté, hogy a pillanat bajokon segítve legyen — a mi meg is történt már — és hogy a végleges megoldás kérdése is rendeztesék, ez iránt folynak a tárgyalások.

egészen jellembe vág, a mennyiben még soha sem érezte magát oly közel azon pillanathoz, melyben önkénytelenül is a tett terére sodorra, mint épen e jelenetben, közvetlenül a színjáték előtt.

Az előadás kezdődik, Hamlet az igazatosságtól egész testében remegve, feszült figyelemmel függeszti szemeit a királyra, hogy ennek arcáról a színmű szavainak hatásait egész minőségben olvashassa. Az előadás folytán szaggatott, elfojtott hangokban fejezi ki mindinkább erősödött meggyőződését s növekedő kárörömét: — mint például e szavaknál:

„Öröm, öröm!“

az első szó a meggyőződés: az értelem; a második a káröröm: a kedélyé.

Mindenki a színjátéokra figyel, csupán a királyné igyekszik férje érdeklődését társalgás által vonni el az épen következő gyilkolási jelenet előadásától, mit Hamlet észrevéve, azonnal kérdezi:

„Asszonyom, hogy tetszik e darab?“

s kiegészítésül a színmű rövid foglalátát maga beszéli el; majd a gyilkos megjelenését — egészen a nyugtalankodó Claudiusra célozva — e szavakkal magyarázza:

„Ez valami Lucianus, a király öccse!“

Minden epigrammai fordulatok, melyekkel Hamlet az előadást kíséri: előhírnökei azon mind erősebb meggyőződésnek, hogy a szellem csakugyan „igazi“ volt és valót mondott. — Hamlet e meggyőződése fókát ér el: a lelkiifuradásoktól szorongatott király erőszakos és gyors távozása alkalmával midőn — kétsége a bosszú jogosultsága iránt végképpen elenyészvén — a diadaljes érzetével kitörő kárörme ingelőbb és versekben nyilzikozik:

„Am sirjon a nyil verte vad:

Ép gimnek tréfáság;

Mert ki vigyáz, ki meg szunnyad:

Igy foly le a világ.“

(Folyt. köv.)

Megjegyzik azonban, hogy ha pillanatnyi könynyebbités a végmegoldás kozkáztatásával lenne elérhető, akkor ő inkább pillanatnyi áldozatot véli elfogadandónak, mintsem a végcél elvésztessek.

— A baloldali kör nov. 21-iki esti ülésében szó volt arról, hogy a párt mily eljárást fog követni a jobboldal azon indítványa iránt, melyesirnt a házszabályok revisiója tárgyában bizottság lenne kiküldendő. A bizottság kiküldése iránt, az indítvány szokott módon tárgyalásának fenntartása mellett, kifogás nem tétetett; hanem az előterjeszteni szándékolt indokolást, a párt határozottan ellenzi; ugy szintén azt is, hogy a házszabályok módosításai az 1848. IV. t. cz. rendelete ellenére már ezen ülés-szak alatt életbeültethetők legyenek.

E tárgyalást megelőzőleg Csernatony Lajos kijelentette, hogy ha netalán a párt azon nézetben lenne, hogy az ő egyénisége vagy működése a párt-ra nézve bármilyen tekintetben káros: ő — miután szívén mindenek felett a közérdeket viseli — ugy a képviselőségtől, mint a lapszerkesztéstől visszalép, E nyilatkozata után a tanácskozási tereméből távozott.

Az értekezlet, a Csernatonyra vonatkozólag-terjesztett hírekkel szemben, a valódi tényállásnak alapos ismeretével bírva, egyhangu megállapodással kijelentette, hogy Csernatony Lajost, mint eddig, ugy ezentul is a párt tiszteletre méltó, hasznos tagjának tekintik. Midőn az értekezlet bevégezte előtt Csernatony — meghívás folytán — éljenzések között ujra a terembe lépett, e megállapodás az értekezlet elnöke által tudtára adatott. Gratulálunk a baloldálnak.

Országgyűlés.

Pest, nov. 22.

Több kérvény benyújtása után:

Korizmic László szól T. ház! Ama sajnós események, a melyek e ház már a mult országgyűlés lefolyása alatt, nevetesen annak bevégezése előtt előfordultak; továbbá az, a mi a házban csak pár nap előtt ismét előadta magát, természetünkön fogva tökéletesen alkalmasak arra, hogy hazánk parlamenti tekintélyének fényét, azon jó hitet és véleményét, mely hazánk politikai éretsége felül világoszte tápláltattott. hanem is mondom, teljesen tönkre tegyek, de mondhatom, hogy temessen megkárosítsák. (Ugy van! jobbfelől.)

Vérző szívvel vettem részemről mindig ezen eseményeket tudomásul és sajnáltam, hogy ezen események színhelye ép a mi házunk parlamentje. Gondolkodtam róla t. ház, hogy mi sajtálag oka ez eseményeknek? Azt találtam, nem tehetek róla, lehet, hogy csalódom, — hogy a tulságos szenvedély, mely bennünket vezet cselekményeinkben, nevezetesen a pártszenvédey, a mely nem engedi magát higgadt megfontolás által a kellő, korlátok közt tartani. (Igaz! a jobboldalon.) Ez egyik forrása uraim e szenvedélyes eljárásnak, mely reánk erőkölesileg véghetetlen sok kárt hoz. Másik oka e jelenségnek — gondolatom szerint — meg lehet, hogy ez is hibás, — házszabályaink tökéletlensége, hiányossága. (Ugy van! jobbfelől.)

Nem gondoltunk reá uraim, hogy heves vérű nép vagyunk, és a szabályok okszerűen vannak tartva, hogy — mint a tapasztalás mutatta — nem nyujtanak elégséges erőt arra, hogy a discussiót a maga idejében a kellő korlátok közzé visszavezettük.

Ezen meggyőződésből kiindulva több társammal szövetezve, egy határozati javaslatot vagyok bátor előterjeszteni. S itt felolvasta a Deákkr értekezletéről irt tudósításunkban levő javaslatot.

Főntartja magának e hat. javaslat indokolását. (Hosszas élők helyeslés jobbról.)

Ghyezy Kálmán kijelenti, hogy nem is ellemezheti e határozati javaslat tárgyalását, s nem is akarja azt késleltetni azon határon túl, melyet erre a házszabályok szabnak. — Kéri tehát a házat, hogy a szabályok értelmében e határozati javaslat fölveteli napja határozassék meg.

Elnök kéri a házat, mikor kívánja a hat. javaslatot fölvenni.

Simonyi Ernő; a Korizmic által említett inconvenciának szerinte nem az orvossága, melyet Korizmis hat. javaslata indítványoz. (Főlkialtások Nem tárgyaljuk a határozati javaslatot.)

Elnök megjegyzi, hogy Simonyi a fölveteli idő meghatározásának [kérdéséhez kíván szólni.

Simonyi Ernő egy agyanazon czált elérni kívánó következő határozati javaslatot ad be.

Határozza el a ház:

Miszerint a m. kir. felelős miniszterium alakulása óta létrejött mindennemű közlekedési eszközök ugymint kőutak, csatornák s más vízi munkák s vasutak létrehozása, a láuchid megváltása, az államkölcsoadók fölvetele, a fűmél kikötő, pályaudvar s más ott az állam költségén letesített vagy folyamamban levő közmunkák; — a pesti sugárut s Margit-szigeti hid kiépítése iránti engedély, — az állam kezelése alá tartozó kőutak kikavicsolásának bérbe adása s a kötött szerződések végrehajtása; — az állami javaknak eladása vagy több mint 6 évre való bérbeadása, a temesvári, hradeki, határvídeli s más erdők el- s illetőleg bérbe adása körül követett eljárás minden tekintetben megvizsgálására a képviselőház tagjai közül egy 6 tagu bizottság küldetik ki.

A bizottság tagjai oly módon választatnak hogy a titkos szavazásnál használt cédulákra a ház minden tagja csak 3 nevet ír, s az így a legtöbb szavazatot nyert 6 képviselő fogja a bizottságot képezni.

A bizottság a képviselőház tagjai közül közmegállapodás után egy betedik tagot választ elnöknek; ha a bizottság hat tagja az elnök választására nézve 3 nap alatt megállapodásra jutni nem bírna, akkor a bizottság hat tagja sorshuzás által naponként meghatározandó sorrendben fogja az elnök tiszteletet teljesíteni. A szavazás mindenkor kivétel nélkül titkos, melyben a bizottság minden tagja részt vesz. Ha a szavazatok egyenlők, az elnök döntő szavazattal bír.

Belátása szerint, s a fölmerült körülményekhez képest a bizottság bel- és külföldi tanukat és szakférfiakat is kihallgathat, kiknek költségei és napidijai a képviselőház pénztárából utalványozandók.

A bizottság minden ülései nyilvánosak lesznek, zártértekezletet semmi szin alatt rem tarthat.

Munkálatai bevégeztével véleményes jelentést ad a fennebbieken a multban követett, s a jövőben követendő eljárást illetőleg. Üléseiről a bizottság gyorsírói naplót s jegyzőkönyvet vezet, melyek nyomtatván a bizottság véleményes jelentésével együtt a képviselőház elé terjesztetnek. (Derűtség jobbról.)

Elnök felszólítja a házat, hogy a felvételi idő iránt nyilatkozzék.

Steiger külön kíván a két határozati javaslelett határozatni.

Madarász József, Németh Albert és Simonyi Ernő annyira összefüggőnek tartják a két határozati javaslatot, hogy együttesen kívánják azok fölveteli idejét meghatározatni. Madarász kijelenti, hogy rossz szolgálatot tesznek azok a kormánynak, kik a Simonyi által beadott hat. javaslatot nem engedik tárgyaltatni. (Főlkialtások jobbról: Ki az, ki nem engedi tárgyaltatni?) Németh Albert azt hiszi, hogy azért kívánja a jobboldal tárgyalni rögtönözve Korizmic határozati javaslatát, hogy bedugaszolva legyen a baloldali képviselők szája a budget tárgyalása alkalmával. (Derűtség.)

Végre szavazás alá bocsátatván a kérés, a Korizmic által beadott hat. javaslat tárgyalásának meghatározása holnapra halasztatott. Szavazás alá bocsátatván azután Simonyi határozati javaslatok felvételi idejének elhatározása, az szintén holnapra határozatott. A jobboldal a holnapi napon történendő fölvetel mellett szavazott. (Élvezés és taps balról.)

Somssich Pál megjegyzi, hogy a házszabályok értelmében, holnap csupán a fölveteli idő meghatározásáról lesz szó. (Helyeslés.)

Csiky Sándor nyomtatásban kíváná látni mielőbb a határozati javaslatokat. (Derűtség.)

Elnök kijenti, hogy a határozati javaslatok időközben ki fognak nyomtatni.

Ezután tárgyalás alá vétettek a kérvényi és gazdasági bizottság jelentései, melyek elfogadtattak.

A legközelebbi ülés holnap d. e. 10 órakor fog tartatni, melynek napirendjén a beadott két határozati javaslat fölveteli idejének meghatározása, a Montenegroval kötött kereskedelmi és hajózási szerződés és a fővárosok rendezéséről szóló tv. javaslat tárgyalása lesz.

A nov. 23-diki országgyűlésről tárgyhalmaz miatt csak holnap hozunk tudósítást.

A szász-nemzeti egyetem üléséből.

N: Szeben, nov 21-én.

Elnök Conrád Móri, szász gróf a mai ülést megnyitja d. e. 10 órakor.

A f. hó 18-án tartott ülés jegyzőkönyvének elfogadása,

Pildner megválasztásának igazolása és több jelentés után az univerzitás szász községek és kerületek reform kérdése egyike a legjogosabb követelményeknek az államra szintugy mint a király-föld lakóira nézve, annak szerencsés megoldása tekintetéből, alolítottak indítványozzák:

A szász-nemzeti egyetem 1868-iki XLIII törvények folytán, kötelmből és jogából kifolyólag elhatározza:

Egy 7 tagból álló bizottság haladék nélküli megválasztásának elrendelését, mely feladatának ismerje, a szász község, és kerületi reformot tárgyzó. a helyzetnek megfelelő javaslatnak az egyetem számára leendő mielőbbi elkészítését.

Gebbel a javaslatot tekintve annak indoklását és céljait a nyilvánosság tartja, hogy idővesztégetes volna arról sokat beszélni; ajánlja egyszerű elfogadás végett oly hozzáadással, hogy a bizottság választása még ez ülésben foganatosíttassék.

Macellariu ily bizottság kiküldésének szükségességét itt nem látja; ennek az volna hivatása, hogy a Király-föld, törvényhatósági szervezése iránt új tervezetet készítsen; de a nemzeti egyetem ilyes mire sehonat sem szállítatott föl, az 1868-dik évi 43 törv. 10 és 11. §§-ának ép ily felszólítás folytán már a múlt évi nemzeti-egyetemi gyűlés eleget tett; s így az indítvány ellenében napirendre térést ajánl.

Schreiber Ferencz. Tény, hogy a míg az egész országban a törvényhatóságok rendeztetek, a Királyföldön, még egyedül ideiglenesség uralkodik, tény, hogy az egész országra érvényes községi törvény, alkalmazásában a szász földre néz felfüggesztve van; végre tény, hogy a korábbi nemzeti egyetem által a magas országgyűlés elé terjesztett ide vágó munkálatának sorsáról hivatalos tudomással nem bír.

De a Királyföld összes népességének óhaja, hogy a félrendszabályok megszűnjének és végre valahára végleges határozat hozassék. Ebből kifolyólag nemcsak joga, de kötelessége is az egyetemnek a fölött tanácskozni, hogy jelen helyzetében minő lépéseket tegyen ez ügyben a végleges intézkedés iránt. A választandó bizottság teendője lesz, az eljárás módjaita iránt a nemzeti egyetemnek javaslatot tenni, a képviselők teendője pedig alanyi nevezeiteket az érdemleges tárgyalás alkalmával érvényesíteni.

Ajánlja az indítvány elfogadását, mivel ez korántsem praejudikal e kérdésben később követendő maguktartásának, s ő maga is ez okból írta azt alá.

(Polyt. körv.)

Magyar színészet.

(L-1.) Szombaton, november 23-án Shakespere „Velenzei kalmárja” került színre. Shakespere műve eddig meglehetősen mellőve volt a magyar színpadon a boldog emlékü Megyerit és Tóth Józsefet kivéve, még legnagyobb színészeink sem próbálkoztak meg Shylock alakjával. S ezt ha nem csatlódunk azon újabb időben meglehetősen elterjedt kedvezőtlen vélemény okozta, hogy bár a „Velenzei kalmár” rewekmű, de nem színpadra való, mert korunk szelleme ellen van, s oly szeuvedélyeket táplál, melyektől ideje megtisztulnunk. Sőt ilyen forma véleményét is olvastunk: ha Shylock nem volna zsidó, e dráma irányja kifogástalan volna, de így fajgyűlöletre igzatást fglz magában, mindamellett is, hogy Shakespere Shyloeh szájába oly igazságokat ad, hogy bnszuvágya bőven indokolva, bár büntetve legyen, s elítéltetése után valódi szánalom tárgya lesz, mi, ha keresztény volna nem juthatna részül. E vélemény ha pusztán morális szempontból fogjuk fel, valóban figyelemreméltó: azonban aesthetikailag véve fel a dolgot, aligha megállhat. Ugy hisszük ugyan is, hogy Shakesperenek sokkal magasabb intenciói voltak, hogysen az irány darabok stereotyp morálját tartotta volna szemelőtt; hősei nem érény-hősök, kik bizonyos megszabott erkölcsi elvek határai közt mozognak, hanem a szenvedély emberei, kik lényüket teszik kozékká szenvedélyeik hatalma alatt. Avvagy, ha Shakespere a nagyra-vágás, a szerelemföltés, az érzéki és eszményi szerelem stb. szenvedélyeit felvette tragédiái alapjául miért ne vehette volna fel a boszu szeuvedélyét is? Az, hogy itt a boszu alanya zsidó, tárgya pedig keresztény, tehát a viszony sokkal feszültebb, csak előnyére van, nem csak a műnek, hanem a morálnak is, mert míg egy részről rohamosabb és ellentétesebb drámai küzdelmet eredményez, addig más részről ennek a küzdelemnek megfelelőleg, sokkal magasabb igazságszolgáltatást és mélyebb erkölcsi megnyugvásokat idéz elő. Miért szolgáltatson ez okot fajgyűlöletre, akár a zsidók. akár a keresztények részéről azt teljességgel nem értjük. Hiszen a rettentő, bszuvágó Shylock megsemmisül, tehát a keresztény megnyugszik; másrésztől a boszu-vágó Shylock épen ezen embertelen szenvedélye miatt semmisül meg, mint ember és nem mert zsidó, tehát a zsidó is megnyughatik. Azt pedig jól jegezzük meg, hogy Shylock Antoniot pusztán egyéni ellenszenvből gyűlöli, mivel ez mint nyervágó uszorás, törekvéseiben meggátolta. Igaz, ezen gyűlöletet Antonio keresztény volta fokozza, de magára ez soha sem idézhetné elő Shylock boszu-vágását. Neveltséges tehát azt gondolni, hogy a zsidóságot Shylock egyéni gyűlölete Antonio íánt, a kereszténység ellen megvetésre igazassa. Sőt így felfogva e mű legmagasabb intenciója minden felekezeti választalat leront.

Shylockot Schakespere egészen egyéni s nem tipikus alakká dolgozta fel, valamint tehát többi nagy alakjai, úgy ez is méltó a színész legmélyebb tanulmányára s ohajtánók, hogy színpadunkon mentől gyakrabban láthassuk.

De szóljunk az előadásról. Mátrai éppen a boszszura fektette a legnagyobb súlyt s ennek megfelelőleg kitűnőleg alakított. Valóban e szerep, hosszas tanulmányozás után, legkitűnőbb szerepei közé fog tartozni. A törvényszéki jelenetben megrendítő volt, azonban nem ártott volna mérsékelnie a készenést, mert úgy hisszük az csak mellékes, mert külső kifejezése a boszuvágynak, és sokat von le az arckifejezés hatásából, a mi különben Mátrainál remek volt. Boér Emma (Portia) a gazdag fényben élő, de ártatlan és nemes szívű uri hölgyet helyes fölfogással adta. Egy vonást azonban kifeledezt. Az első jelenetekben nem láttuk a belmonti hölgy szelleműségét, melynek segítségével oly mesteri dialecticával érvényteleníti Shylockot kötlevelét. Kovács Gyula (Basanio) és Halmi (Gratiano) megállották helyüket, Krasznai azonban igen felületes fölfogással játszta a lever: kedélyű Antoniot. Eichner Anna kifogástalanul játszta Jessicát. A szemérmes zsidó leánya, kit azonban a gyermeki kötelek nem gátolnak a szerelem merész szándokában, a maga valóságában ál-

lott előttünk, kíváncs voltna azonban, hogy a kisasszony hanghordozásában több változatosságot fektessen, kivált a kedély komolyabb nyilatkozataiban. Hanem azok a tanács-tagok valódi bölcsék voltak aztán. A legmegrendítőbb jelenetet is férfias nyugodtsággal szemlélték.

Főlhívás!

A nő-képző egylet, tanodája gyarapítására, ismét főlhívással fordul a nőnevelés barátaihoz, kik buzgó részvétellel támogatják eddig is törekvéseit. Az elhun 1871-dik évben a tombolához kibocsájtott akadozó főlhívásnak az a szép és hasznos eredménye lett, hogy az egylet immár több szegény leánykát minden kij nélkül fölvehetett tápintézzettel összekötött tanodájába.

A nő-képző egylet mindenek előtt jótékony intézet kíván lenni, de miután önérejből nem képes magát föntartani — ujjolag azon alázatos kérelemmel fordul a nagyérdemű közönséghez: legyen kegyes az 1873-dik farsang első vasárnapján (azaz január 12-kén) tartandó tombolájához ismét jóságteljes adományaival járulni, hogy a jövő évben ujjolag örvendtesen hirdethessük: miként a tisztelt közönség részvéte folytán, ismét több szegény leányt részesíthetünk, minden díj nélkül, a magasabb kiképzés szükséges kellékeiben.

Bizalomteljesen kérjük tehát a nagyérdemű közönséget: nyilvánítson jeles előrehaladó tanintézetünk iránt ismét annyi részvétet mint az elmúlt évben, s küldjön megtartandó tombolánk számára valami kisorsolandó ajándokot. A legkisebb csekélységet is ezer örömmel és köszönnel fogadjuk.

Az ajándék tárgyakat legfeljebb 1873. évi január 1-ső napjáig kérjük, gróf Teleki Sándorné lakására, Szervitátor 2-ik szám, gróf Teleki palota, beküldeni.

Az akadozók nevei a lapok utján fognak közzé tetetni, valamint az ajándék tárgyak gróf Teleki Sándorné által nyilvánosan nyugtáztatni.

Az összes választmány nevében:

Gróf Teleki Sándorné mint alelnök,

Beniczky Keglevics Stefanie,	Máday Jánosné,
grófnő.	Vadnay Károlyné,
Várady Gáborné,	Gyömrői Vilmosné,
Blaskovics Miklósné,	Szathmáry Károlyné,
választmányi tagok.	

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 25.

— A **kolozsvári** egyetemi ifjuság szombaton tartotta meg ismerkedési estélyét a városi vigard nagy termében. Bőrcs bazánk első egyetemi ifjusága oly szép számmal sereglett ezuttal a tágas teremasztalai köré ha gyűlekezet ünnepélyes színe világosan kifejező az hogy estély momentális jellegét, mely fiatal egyetemi életünkben új életet, élénk szellemi mozgalmat van hivatva előidézni. Az estély hangulata igen élénk és vidor volt s az ifjuságot átható érzelmek több igen sikerült pohárköszöntésben találtak kifejezésre. Rozemberger joghaligat a városra köszöntötte poharát s ezt a toaszókat egész sora követte, melyek közül különösen kiemeljük Hegedűs István és Benedek Albert talpraesett felköszöntéseit. A minden tekintetben szépen sikerült estélyen a hangot Salamon kedélyes játéka adta.

— Az **első felolvasás** a kolozs-do bokamegye néptanítók egylete helyiségében vasárnap délután 3¹/₂ órákor számos hölgy és férfi hallgatók jelenlétében tartott meg. Örvendetes tény hogy értelmes iparosaink nagy számban voltak jelen. Fölolvasott Szabó E. egy rövid, de tartalom gazdag fejezetet Chauning művéből. Végül a csak nem rég megalakult néptanítói dalárda Stóger Béla karnagy vezérlete mellett meglepő szabatosággal adott elő egy hazafias szellemű éneket. Ugy hallottuk, hogy e dalárda minde- niki fölolvastát fűszerezni fog hasonló föllépte által. A jövő vasárnap Benedek Samu, a tanító képezde gyakorló iskolájának nem rég megválasztott tanítója tartand fölolvastát.

— **Mátrai Béla** kolozsvári színész Szerdahelyi Kálmán síremlékére a „Föv. Lap.”-hoz 3 frtot küldött be.

A **torna-vivodai** táncvizgalomra a meghívók melyek igen csinosan vannak kiállitva, a napokban küldetnek szét.

— **Egresy Gábor** síremlékére háromezer forintnál több gyűlt össze.

— **Vajda Viktor** városunk szülötte, „Az utolsó szerelem” című regényt irt, s decemberben kiadja.

— **Tompa Gyula** s Nagy Miklós a múlt héten tették le M.-Vásárhelyt az ügyvédi vizsgát első Brassóban, utóbbi pedig valószínűleg Deesen fog ügyvédi íródt nyitni.

— **Kézdi-Orbán dr. Cseh Károly** baloldali jelölt 1291 szavazattal Bálint József 449 szavazatával szemben, képviselővé választottat.

— Az **orsz. közélettanodai** tanáregylet f. hó 26-án ülést tart, Tárgyai lesznek I.) a reálisoklák kérdéséhez a.) kíváncs-e a latin nyelv tanitattása? b.) szükségese-e az érettségi vizsgálatok? c.) A hét vagy nyolcz évi tanfolyamról. II. Miképp tanitassanak közélettanodánkban az ó klasszikus nyelvek?.

— A **felnttek** oktatása a közélettanodánál ma este 7 órákor veszi kezdetét a Lyceum épületében.

— Az **udvarhelyszéki** képviselők választási jegyzőkönyveinek megbirálása végett, a képviselőház 8-ik bíráló bizottság új hatánapul a f. hó 26-ik napjának délelőtti 3 óráját tűzte ki.

A **kolozsvári szintársulat**, hír szerint a jövő évi világkiállításra pár hétre Bécsbe rándul, a magyar Muza termékeit néhány dráma és népsziumben bemutatandó. A szép eszmét minden hazafi ösztintén tüdőzőlheti; színészeinknek pedig lan- kadatlan szorgalmat és kitartást kívánunk a réajók várakozó magasztos feladat kiviteléhez.

— A **dohány beváltása** december 1-jén fog megkezdetni az egész országban.

— A **sóhivatalok** — hír szerint — legközelebb megfognak szüntettetni, és a sötözs megint a szabad versenynek fogátengedetni. Ez intézkedésre a nagy kezelési költség megtakarítására való tekintet birta volna a kormányt.

— **Méneseink** a világkiállításán. Csak is olyan lovak fognak kiállitvatni, melyek az álladalmi méneseinkben tenyésztettek és neveltettek, még pedig olyan példányok, melyek az országos tenyésztés emelésére hivatott egyes constant fajokat és törzseket leghivebben képviselik. Bábólnáról az arab telivér törzs két ott nevelt kancaja Mehemet Ali 4 éves ménnek, s szintugy az az arab félvér törzsből 2 kanca — a fiatal Shagia ménnel — fog beküldetni.

— A **helyt állomásozó** 63-ik serezed zene kara, a karmesteri nyugdíjalap javára folyó hó 28-án, a redout épületében zene-estélyt rendez. Bementi díj 50 kr. Családjegy 3 személyre 1 frt.

— **Vizának** a tisztválasztás és hó 21-én ejtetett meg. Polgármester Szóts Sándor, főjegyző Özsöts József, tanácsosok Székely Károly, Kováts Sándor, tisztiügyész Dr. Nemes János, orvos Stóone Vilmos, aljegyző Kapelter Victor, igtató Padai József, irnok Teleki József és Csovika János.

A **cholera** állásáról folyó évi november 23-án beérkezett napi tudósítások szerint Budán nov. 22-én újabb choleraeset merült fel 10, ehez hozzá-számítván az ápolás alatt maradt 99 egyént, az összes beteglétszám 109, ezek közül meggyógyult 7, meghalt 7, oct. 18-ától összesen megbetegült 638, kiből meggyógyult 309, meghalt 234, gyógykezelés alatt pedig maradt 95. Pesten nov. 22-től 23-ig ujjabban megbetegült 10, ehez számítván az ápolás alatt maradt 163-at, az összes beteglétszám 173, ebből meggyógyult 6, meghalt 4, a járvány kezdete óta összesen megbetegült 423, ebből meggyógyult 105, meghalt 155, további ápolás alatt pedig maradt 163 Breznýzóbanán november 21-én egy choleraeset merült fel, mely halállal végződött. Györmegyében Révialu községben november 22-én egy halálos kimeneteli choleraeset fordult elő Szepesmegyében Ó Falu és Katzvin községben november 19-én 1 choleraeset merült fel. Szatmár-megyében Tiszabecsen a cholera-betegek száma 2-vel szaporodott; a betegek összes száma 11; halálest nem jelentetett. Kassán a cholebetegek száma kettővel szaporodott; az eddig megbetegült 31 egyén közül megmgyógyult 11, m ghalt 17, ápolás alatt pedig maradt 3.

— **Szebenben** az ev. gymnasium termében nov. 30-tól kezdve, mindennap este 6 órákor felolvasások fognak tartatni 1 frt. bementi díj mellett.

— A **disznódi** fogyasztási egyletnél alkalmazott Irányi nevű egyén, — hír szerint — 130,000 frtot nyert a sorsjátékon.

— **Piski környékén** közelebb egyik legelőnebb forgalmi uton egy farkas mutatkozott, mely a vldék juhállományában nagy pusztításokat vitt, véghez. Schaller mozdonyvezető vadászatot tartván a farkasra, azt egy lövéssel leterítette.

— A „**vadászlap**” szerint a monarchia pályán ez idén 230 ló versenyzett, s összesen 289,269 frt. díjat nyertek; legtoqbet a kladrubi ménes „Drum Major”-ja 28,648 frtot, s aztán Captain Blue „Falsacapá”-ja 19,276 frtot.

— A **bécsi** udvari várszínház személyzete a jövő hóban Pestre látogat le, és az ottani Varielben 22-én és 23-ár vendégzerepelni fog.

— A **oros kormány** jövőre nem nevez ki nököt a távirádhoz, mivel néhány távirásznó nem őrizte meg az állami titkokat.

II. **Oszkár királyt** majus 15 én fogják svéd-julius 18-án pedig norvég királynak megkoronázni.

— **Bécsben** a múlt évben 72,171,853 pint söröt fogyasztottak el, s minden 15 éven fölül egyénire átlag naponta negyedfél meszely esik.

— **Egyetemünk** jótékony befolyását már is kezdi gyakorolni. Ime a Segrestyés Közlöny 270-ik számának egyik tudosa kisüti, hogy Philippovichné „a történeti igazság” ellen vétett, midőn „A király házasodik” című darabban az anya- királyné mindkét kezén öt-öt ujjal játszá, holott „már 24 évvel előbb Zách Felicán által levágotott jobb kezének négy ujjá.” Valóban mi sem értjük Kovács Gyulát, hogy mint művezető el tud nézni ily borzasztó anachronismust s nem vágátja le ily előadás alkalmára Phitippovichné jobb kezének 4 ujját, mikor „a történeti igazság” így kívánja, a Segrestyés Közlöny tudosai pedig másnapra bizonytal szívesen visszargasztának az ujjakat helyükre. Csak szép az a tudomány!

KÖZGAZDASÁG.

Az első halteny és zstés Magyarországon.

A kereskedelmi minisztérium már működése első évében keresett mindenféle embert vagy társulatot, a kit 10,000 forint segélylyel megbizhasson a haltenyészés megkezdésére. De nem talált másra, mint jó szándéku dilletansokra, hol Pesten az állatkertben vagy egyebütt valamely ép oly alkalmatlan helyen vállalkoztak volna a 10,000 forint elköltésére. A sok tanakodás után végre épen a legalkalmasabb helyek egyikén, s gyakorlati emberek vették kezöbbe az ügyet, — s ma már működésbe kezdett Magyarországon az első haltenyészde.

Ez a dolog nemzetgazdasági tekintetben fontosabb, mint sokan hiszik. Vizeinkből egy idő óta kifogott a hal, az olcsó hústáplálék, mely a népek olcsóságért oly nagy jótétemény volt, megfogyatkozott. A haltenyészés célja ismét megnépesíteni a vizeket, s ez által lehetővé tenni, hogy a nép legalsóbb, legszegényebb rétegei is hussal táplálkozhassanak. De mint kereskedelmi cikk is fontos a hal, különösen nálunk bőjtől népek tözsomszédságában; kik ez év igen nagy része alatt sózott, vagy füstölt hallal táplálkoznak.

Ezért üdvözljük mi az iglói tenyészdet, melyet még 1869-ben alapítottak meg iglói polgárok 5000 forintnyi tőkével — s mely midőn életrevalóságot tanusított, a kormánytól 8000 forint segélyt nyert. A tenyészde pisztrang és lazacz tenyészésre van berendezve. A haltenyészdet és a tenyészési munkát ekép írják le a Naplónak:

Ha a haltenyészde helyiségeibe lépünk, az ör legelőször egy faházba vezet, melyben a lazacz- és pisztrangpeték kiköltésére dr. Hachso után készült favályukat pillantunk meg. A lazacz és pisztrang narancs színű petéit kavicsos helyre szokta rakni, hova a napfény nem igen hat. Ezen tapasztalatok nyomán a hat darab kiköltőszekrény, mely 3 öl hosszúsú, 8 hüvelyk magas és 14 hüvelyk széles nyáron át vízben jól kiáztatott deszkából lett készítve, zárható fafedéllel van ellátva, hogy a beléjük helyezhető 100,000 darab pete a fény hatásától meg legyen kímélve. Ezen része a tenyészde nek a legfontosabb. A pisztrang késő őszszel szokott ivni, a termékenyítésre alkalmas hal altestének nyilásán felpuffadt vörös karikát pillanthatunk meg. A nőstény testét pedig meptapogatván abban fluktuatiót érezhetünk, mely hasonló azon érzethez, mit egy borsóval telt zacskó meptapogatása gerjeszt. A halásznak, ha a tenyészésre érett petéket akar szerezni, akkor már jó előre oly anyahalakról kell gondoskodnia, melyek ép egészséges példányok. Az iglói haltenyészdeben a petéknek csak egy tizedrészt állítják maguk elő, a többi a salzburgi haltenyészdeből küldetik meg. Érdekes azon eljárás a mit a peteszerzés és megtermékenyítésnél az örnek követnie kell. Ivás idején egy érett ikrával telt ép halat egyik kezével a fején úgy fogja meg, hogy ez farkával a vizet ne zavarhassa fel, ámdé hasa úgy legyen egy vízzel telt edényben elhelyezve, hogy a másik kezével a has nyomása folytán kijöjő ikrák, a körleggel ne érintkezzenek és úgy hulljanak a vízbe. Ha a hal nem akarná a petéket kibocsátani és ezek könnyen észlelhetők, akkor a farkát kissé fölemelik, hogy a has nyilását ezáltal kitágíthassa, vagy a güröstől fölmentse. A him hal már kénél van és hason módon nyomatik ki a megtermékenyítő ondó a vízben, ez a petékre száll és a pete külső hártáján levő nyiláson (mikropyle) behat a pete szikanyapába és azt megtermékenyíti.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Nov. 23-án 5%. Metalliques 100 frt. 66.30. Kamat 66 —. Nemzeti kölcsön 100 frt. 70.15. 1860. Kölcsön 103.50. Bankrészevény 979. Hitehitezeti részvények 340.50. London 10 ft. st. 108.80. Egüst 107.25. Cs. kir. arany 5.20 Napoleonor 867 —. Urbéri kölcsönök: Magyarország 7.975 Temesi 79 —. Erőlteti 76.25 Horváthorsági 77. 25

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyiltér. *)

Biasini gyorskocsi menetrend je

1872 november 2-től:

Kolozsvárról, Szamosújvárr és Deesen és vissza indul naponta kétszer.

Kolozsvárról reggeli 8 órákor és délután 1/2 3 órákor.

Déésről Kolozsvárra reggeli 6 órákor és délután 1 órákor. — Kolozsvárról 1 személy első közbelső coupéba Szamosújvárig 2 fr. 30 kr. hátulsó coupe és imperiál 1 fr. 70 kr. Déésig 3 fr. — és 2 frt. 50 kr.

Bármely viszonyok jöjenek közbe ezen fentebbi árak folytonosan megmaradnak, felyebb hágtatni nem fognak sem miszin alatt, az intézet igazgatóságának nem célja az utazó közönség iránt háládatlan lenni, mert jelszava sebes, olcsó és kényelmes közlekedés.

Kolozsvárról Tordára Felvinczre naponta kétszer, reggeli 3, és délután 4 órákor. 1 hely ára Tordáig 2 frt. — Felvinczig első és közbelső coupe 4 frt, hátulsó és imperiál 3 frt. 50 kr. — Minden utas 30 font szabadpondgyázt vihet magával. Az imperiál ülőknek több új Bوندát készített az intézet, egész vonalokra 50-50 kr. díj mellett használatni egyes utra.

Kolozsvárt, november 2-án 1872.

Kibédi Biasini Domokos

*) E revat alatt közöltékért csupán a saját halóság irányában által felelősséget a Szerk.

